

Regulace sledování televizních programů rodiči

Magdaléna Dorotíková

Bakalářská práce
2014



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Magdalena Dorotíková**
Osobní číslo: **H11006**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **prezenční**
Téma práce: **Regulace sledování televizních programů rodiči**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury z oblasti médií.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti médií s konkrétním zaměřením na televizi, jejím působením na dítě a regulováním tohoto dětského diváctví.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BLAŽEK, Bohuslav. Tvář v tvář obrazovce. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. ISBN 80-85850-11-7.

BUERMANN, Uwe. Jak (pře)žít s médii: Příležitosti a hrozby informačního věku a nové úkoly pedagogiky. Hranice: Fabula, 2009. ISBN 978-80-86600-58-1.

HORNÁKOVÁ, Eva. Vplyv obrazovky na kriminalitu mládeže. Vychovávateľ. Bratislava: Edukatiopress, 2013, 176/08, 45-50. ISSN 0139-6919.

MANDER, Jerry. Čtyři důvody pro zrušení televize. Brno: Doplněk, 2000. ISBN 80-7239-063-5.

POSTMAN, Neil. Ubavit se k smrti: Veřejná komunikace ve věku zábavy. Praha: Mladá fronta, 2010. ISBN 978-80-204-2206-4.

ŘÍČAN, Pavel a PITHARTOVÁ, Drahomíra. Krotíme obrazovku: Jak vést děti k rozumnému užívání médií. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-084-7.

SMOLÍKOVÁ, Klára. Ovladač je můj aneb Jak na média. Praha: Albatros, 2006. ISBN 80-00-01865-9.

SUCHÝ, Adam. Mediální zlo-mýty a realita. Praha: Triton, 2007. ISBN 978-80-7254-926-9.

ŠEĐOVÁ, Klára. Děti a rodiče před televizí: Rodinná socializace dětského televizního diváctví. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-149-2.

VAVŘIČKOVÁ, Alena. Děti a reklama. Liberec: Bor, 2010. ISBN 978-80-86807-44-7.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Roman Božik

Ústav školní pedagogiky

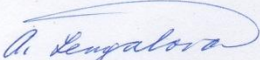
Datum zadání bakalářské práce:

23. ledna 2014


Termín odevzdání bakalářské práce:

2. května 2014

Ve Zlíně dne 23. ledna 2014


doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka




doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně20.4.2014

.....*Podkliva!*.....

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací.

²⁾ Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užití-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 subslová nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce Regulace sledování televizních programů rodiči, pojednává v teoretické části o televizi, rizicích spojených s jejím sledováním a doporučení odborníků pro možnou regulaci tohoto sledování. Praktická část zjišťuje míru sledování televize dětmi, nejčastější sledované programy a regulací tohoto sledování rodiči.

Klíčová slova: regulace, sledování televize, televize, děti, televizní programy, rodiče

ABSTRACT

The Bachelor Thesis is concerned with regulation of watching television programmes by parents. The theoretical part deals with television and risks associated with watching TV, and recommendation by experts for potential regulation of this watching. The practical part explores rate of watching TV by children, the most frequent watched programmes and regulation of this watching by parents.

Keywords: regulation, watching TV, television, children, television programmes, parents

Ráda bych zde poděkovala panu doktoru Božikovi, jakožto vedoucímu mé bakalářské práce a také bych velice ráda touto cestou velmi poděkovala panu profesoru Gavorovi, za podnětné rady k praktické části mé práce v rámci semináře bakalářských prací.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 TELEVIZE	11
1.1 VÝVOJ TELEVIZE A DIVÁCTVÍ	12
2 SLEDOVÁNÍ TELEVIZE DĚTMI	14
2.1 VNÍMÁNÍ TELEVIZNÍCH POŘADŮ DĚTMI MEZI 3-5 ROKEM	14
2.2 VNÍMÁNÍ TELEVIZNÍCH POŘADŮ DĚTMI MEZI 6-8 ROKEM	14
3 VLIV TELEVIZE NA DĚTI	16
3.1 VLIV SLEDOVÁNÍ TELEVIZE V KONTEXTU RODINY	17
3.2 PASIVITA A JEJÍ NÁSLEDKY	18
3.3 AGRESIVITA	19
3.4 POZITIVNÍ PŮSOBNÍ TELEVIZE NA DĚTI	21
4 DOPORUČENÍ ODBORNÍKŮ PRO MOŽNOU REGULACI DĚTSKÉHO DIVÁCTVÍ	22
II PRAKTICKÁ ČÁST	23
5 CHARAKTERISTIKA EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ	24
5.1 CÍLE A OTÁZKY EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ	24
5.2 METODA EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ	24
5.3 REALIZACE VÝZKUMU	25
6 ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT	26
6.1 DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE	26
6.2 SLEDOVÁNÍ TELEVIZNÍCH PROGRAMŮ A JEJICH REGULACE.....	27
7 ZÁVĚRY EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ	38
7.1 VÝZKUMNÁ OTÁZKA 1	38
7.2 VÝZKUMNÁ OTÁZKA 2	38
7.3 VÝZKUMNÁ OTÁZKA 3	40
7.4 VÝZKUMNÁ OTÁZKA 4	40
7.5 VÝZKUMNÁ OTÁZKA 5	41
8 POROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ	42
9 SHRUTÍ A DOPORUČENÍ PRO PRAXI	44
ZÁVĚR	45
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	46
SEZNAM GRAFŮ	48
SEZNAM TABULEK	49
SEZNAM PŘÍLOH	50

ÚVOD

V této bakalářské práci se budu zaměřovat na regulaci sledování televizních programů rodiči, toto téma jsem si hlavně vybrala z toho důvodu, že sama se cítím, jako docela intenzivním televizním konzumentem a s rozhovoru s mými rodiči je patrné, že v mém dětství k přílišné regulaci nedocházelo, tím však nechci mé rodiče v žádném případě obviňovat, dali mi krásné dětství a to, že jsem televizi sledovala, bylo také jistě následkem jejich velkého pracovního vytížení a také se o této problematice příliš nevědělo. Nejdříve bych tedy začala teoretickou částí mé bakalářské práce, kde se zaměřím v první kapitole na televizi, na teoretická východiska, která jsou s tímto médiem spojená, pokusím se porovnat, alespoň dvě definice televize, od různých autorů. Dále pak se zaměřím na historický kontext televize a diváctví vůbec, jak se vyvíjelo sledování v rodinách. Poté se již začnu zaměřovat na sledování televize dětmi, jakožto cílovou skupinou, na kterou se budu v mé práci zaměřovat. Pokusím se zjistit, jak vnímá televizi dítě předškolního věku, dále pak se zaměřím na samotný vliv televize na děti, je důležité, abych zmínila rizika, která mohou nastat při sledování televize dětmi, pokusit se nalézt výzkumy, které by se zaměřovaly na tato rizika, protože právě rizika, která jsou se sledováním televize spojená, jsou stěžejním problémem, díky kterému je nutné děti při tomto sledování regulovat. Vzhledem k tématu mé bakalářské práce je důležité, snažit se nalézt možná doporučení odborníků k regulaci sledování televizních programů, o co by se popřípadě rodiče mohli opírat, zkusit nalézt literaturu, či příručky spojené s tímto tématem. Dále pak přejdu na praktickou část, zde budu realizovat kvantitativně orientované empirické šetření, kdy využiju metodu dotazníku a zaměřím se na rodiče předškolních dětí, jakožto můj výzkumný vzorek. Ráda bych zjistila, jaké televizní programy děti sledují, jak často a zda se rodiče snaží sledování těchto programů regulovat, opora pro můj výzkum bude výzkum Kláry Šed'ové, která se zabývala problematikou rodinné socializace dětského televizního diváctví. Výzkum byl realizován v roce 2006, jsem zvědavá, zda za 8 let bude vidět nějaký posun v této problematice. Nakonec se pokusím shrnout, co jsem zjistila a pokusit se napsat doporučení pro praxi, které bude vycházet z teoretických východisek z první části mé práce a také z výsledků mého empirického šetření.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 TELEVIZE

Zprvu jsem se domnívala, že by bylo vhodné vložit na začátek této kapitoly, alespoň dvě definice televize, aby v této práci byl jistý teoretický základ na to, co je vlastně televize. Pravdou je, že skutečnou definici, i když bychom mohli namítat, že o médiích je napsáno dost, takovou definici se mi nepodařilo najít, zapátrala jsem však v knihách a důkladným pročítáním literatury jsem se pokusila najít něco, co by mohlo přiblížit, co vlastně televize je. Jak na ni můžeme nahlížet.

Denis McQuail popisuje televizi společně s rozhlasem, i když mezi těmito médii jsou zjevné rozdíly, obě z hlediska jejich obsahu a využití mohou být dle tohoto autora vykládána společně. Obě tyto média vznikla z technologií, které byly vytvořeny dříve a to telefon, telegram, fotografie a nahrávání zvuku. Hlavním rozdílem, co se obsahu týče, se od dřívějších komunikačních technologií tato dvě média odlišují tím, že vysílají obsahy, které převzaly od již existujících médií, například filmy, hudbu, příběhy, ale třeba i zprávy či sport. Další novinkou u televize a rozhlasu byla možnost přímého přenášení, sledování a zaznamenávání událostí, které se zrovna v té chvíli dějí. A také dle McQuaila je typickým pro tato média typický vysoký stupeň jakési regulace, kontrolování vysílaného obsahu veřejnými institucemi, státem a jinými institucemi. (McQuail, 2002)

Neil Postman v jeho knize *Ubavit se k smrti: Veřejná komunikace ve věku zábavy*, popisuje televizi takovým způsobem, že je nejdříve nutné si ujasnit, že na televizi nemůžeme nahlížet jako na technologii, je důležité si uvědomit, že technologie pro médium, je něco jako mozek pro myšlení. Stejně jako mozek je jakýmsi aparátem pro myšlení, tak stejně je technologie aparátem pro médium. Technologie se stává médiem, pokud zasahuje do sociálního, ekonomického a politického prostředí. (Postman, 2010)

Denis McQuail nám podává definici v obecné rovině a domnívám se, že i taková míra informace o televizi by mohla být dostačující. Mě však osobně více zasáhlo Postmanovo nahlížení na televizi a jeho upozornění nezaměňovat pojem technologie s pojmem médium. Domnívám se, že takového nahlížení člověka na věc by mohl být jeden z častých důvodů, proč tráví u televize svůj čas nebo alespoň výmluvou, proč tak činí, to je však pouze můj osobní názor a snad není příliš troufalé jej zde zmiňovat.

Musím říci, že po literatuře, kterou jsem se „prokousala“ jsem se stala spíše skeptičtější a můj pohled na věc se může zdát být příliš kritický, avšak se nemohu vzdát myšlenky, že zřejmě mám spíše negativní náhled k televizi jako médiu. Z tohoto důvodu jsem se snažila najít také výzkumy, které by mohly nahrávat, jak se říká do plusu televizi, že snad situace nemusí být tak kritická, jak se plně domnívá například Jerry Mander, jehož kniha Čtyři důvody pro zrušení televize, jak již z názvu vypovídá, je velice silnou publikací o právě záporech televize. A Neil Postman, jehož knihu, jsem si přečetla hned po výše zmíněné, to velmi nepopírá, i když ve skrze názory Jerryho Mandera nepřejímá. Ale o tom až v dalších kapitolách.

1.1 Vývoj televize a diváctví

Tato kapitola se bude zabývat vývojem televize v kontextu televize jako médium. Uwe Buermann vývoj televize popisuje společně s rozhlasem, tedy stejně jako Denis McQuail tato dvě média popisuje společně. Tedy dle Uwe Buermanna televize s rádiem byla ze začátku používána jako informační média, stejně jako jejich předchůdci, ale důležitým a odlišným rysem od předchozích médií bylo to, že televize s rádiem měli fungovat na zábavní bázi a právě zábavný charakter těchto médií přispěl k jejich velkému rozšíření. V rádiích to byla hudební a rozhlasová vystoupení a v televizi, to byly soutěžní televizní hry. Po druhé světové válce se také objevila snaha televizi připnout také jakousi nálepkou informačního a vzdělávacího charakteru televize, tím, že se televize zavedla do škol. Ovšem nebyly to informace, které diváky přivedly k televizním obrazovkám, byly to zábavní pořady, sport a zejména tedy kriminální filmy. (Buermann, 2009)

Buermann také zmiňuje vývoj diváctví, jak se měnil v kontextu vývoje společnosti a v rozmachu médií. Dle Buermanna byly počátky sledování takové, že televizi se stávala jakýmsi středobodem, kolem kterého se diváci, v tomto případě rodině shromažďovali. Bylo to zapříčiněno hlavně tím, že si lidé v té době média cenili, hlavně díky jeho cenové hodnotě. Dokonce v těchto dobách bylo vlastnit televizi jakýmsi symbolem postavení, právě z toho důvodu toto médium chtěl každý vlastnit. A jak je to právě v dnešní době? Jak se postupem času, veškerá média zmenšovala, naopak televize nabývala na velikosti, ovšem díky větší poptávce a větším množství televizí se snižovala i její cena. Nyní její význam středobodu domácnosti je prohloubenější z důvodu právě její velikosti, ve většině rodin se obývací pokoje uspořádávají dle televizoru, minimálně pohodlný sedavý nábytek je nasměrován před televizor. (Buermann,2009)

Tento autor tedy hovoří o tom, že se televize stávala čím dál důležitější složkou našich životů a našich domácností.

Tuto myšlenku podkládá výzkumem, který statisticky dokládá skutečnost, že počet televizorů v domácnostech rapidně stoupá. Uwe Buermann je německý autor, tedy výzkum který přikládá je právě z Německa, kdy v roce 2000 v této zemi žilo v domácnosti zhruba 1,73 osob, a každá domácnost byla vybavena 2,45 televizí. A z tohoto faktu vyplývá další vývoj chťiče po těchto médiích, a sice že, v dřívější době záleželo člověku na tom, že bude televizor vůbec vlastnit, nyní je to spíše o tom, kolik těchto přístrojů bude mít doma. Uwe Buermann také tvrdí, že je to způsobeno vývojem nabídky televizních programů a tím se také každý člen domácnosti chce dívat na něco jiného, proto se dle tohoto autora rozmáhá trend, a sice ten, že již televizory zabírají místo i v dětských pokojích. (Buermann, 2009)

Tento řekněme problém, se samozřejmě netýká pouze Německa, nahlédneme-li do roku 2010 do Ameriky. Zde právě probíhal výzkum na toto téma, autoři tohoto výzkumu Foehrt a Roberts se zaměřovali na domácnosti, kde žijí děti od 8-18 let a zjistili, že 99% domácností ve Spojených státech, vlastní televizor a počet těchto televizorů tvoří 3,8. (Rideout, Foehrt, Roberts, 2010) Což znamená, že Buermann předpokládal vývoj poptávky po televizoru, a to, že spíš už jde o to, kolik televizorů v domácnosti vlastníme, správně.

V tomto směru mě napadá myšlenka, že lidstvo si samo vytváří podmínky pro to, aby se stalo jakousi pomyslnou obětí médií, můžeme se ubránit něčemu, o co jsme sami měli zájem? A co jsme sami vytvořili? Pro odpověď na tuto otázku nemusím chodit daleko, právě Uwe Buermann hovoří o tom, co může být zapříčiněno chťičem po takovém posunu.

Tento autor se domnívá, že je to zapříčiněno přirozeným lidským chťičem po hledání pohodlnosti, zamítá fakt, že za to mohou média, dle jeho názoru je to přirozenou lidskou vlohou od jeho kořenů. Tvrdí, že vývoj veškeré techniky, spočívá na principu toho, aby náš život byl pohodlnější. Samozřejmě nezpochybňuje to, že by člověk neměl i popud k aktivitě k zvědavosti, ovšem touha po pohodlnosti je v nás zakořeněna také a z tohoto důvodu se poptávka po médiích a přirozeně i jejich vývoj zvětšuje.

Tvrdí, že jsme se dostali do takové fáze, že například v Německu je zákonem dáno, že televize patří k předmětu základní potřeby, to znamená, že v případě, že do domácnosti vtrhne exekutor, musí zanechat alespoň jednu televize a v případě nutnosti sociální úřad převezme poplatky za televizi, či poskytne bezplatně televizor (Buermann, 2009)

2 SLEDOVÁNÍ TELEVIZE DĚTMI

V této kapitole se budu snažit nastínit vývoj sledování televize dětmi, neboli dětské televizní diváctví, dle německého psychologa J. Uwe Roggeho, který se tímto zabýval, bohužel kniha je pouze v Německém vydání, proto jsem zapátrala po literatuře, v které by mohly být rozsáhlé výsledky výzkumů tohoto autora rozpracovány česky. To se mi podařilo nalézt v knize Tváří v tvář obrazovce od Bohuslava Blažka. Psycholog Rogge se zabývá i vnímáním agresivity a násilí v pořadech dětmi, o tom však ještě v dalších kapitolách. V této kapitole se budu hlavně zabývat tím, jak děti vnímají v určitém stádiu věku sledování televize, které Rogge dopodrobna popisuje. Rogge rozpracovává věkové stádia v rozmezí od 3-5 let, od 6- 8 let, 9-10 a poté děti od 11 let věku dále. Mě jakožto budoucího pedagoga zabývajícího se předškolním věkem, nejvíce budou zajímat první dvě stádia, vzhledem k tomu, že věková hranice dětí navštěvující mateřskou školu postoupil i na 7 let z důvodu větší míry odkladů dětí, které mají započínat školní docházku, bude pro mě i stádium 6-8 let důležité. (Blažek, 1995)

2.1 Vnímá televizních pořadů dětmi mezi 3-5 rokem

Rogge vyzkoumal, že děti od 3 do 5 let věku vnímají film se zaměřením na jednotlivosti. Děti mohou reprodukovat detaily, ale do vyprávění zapojují vlastní zkušenost. Nejvíce se zajímají o scény jednotlivé, které však nedokáží utvořit do souvislého celku, při vyprávění často používají slova „a potom....a potom....“ Tato skutečnost se hlavně projevu ve scénách, do kterých přidávají ony vlastní zkušenosti. S věkem poté nastupuje schopnost participovat na ději, která se při sledování projevuje poznámkami k ději, výkřiky, gestikulací a mimikou. Pozornost věnovaná programu vydrží krátkodobě, střídají se fáze intenzivního sledování s fázemi úniku k jiné aktivitě. Tyto činnosti však s věkem zase ubývají. Pokud dítě u pořadu používá větu „to je nuda“ ne vždy to musí znamenat, že se dítě skutečně nudí, může to být zapříčiněno tím, že se dítě brání pocitům ze sledovaného pořadu. (Rogge in Blažek, 1995)

2.2 Vnímání televizních pořadů dětmi mezi 6-8 rokem

V tomto věku ještě stále přetrvává to, že dítě spojuje při vyprávění děj slovy „a potom..“, ale již se snaží děj reprodukovat více chronologicky. Děti se již nenechávají vygradovým dějem „převálcovat“, ale pokud mají dobré citové zázemí, dokáží se citově ubránit a zároveň využít empatie, vcítěním se s hrdiny, či soucítěním s nimi. Tento druh prožívání Rogge

pojmenovává, Flow, což má znázorňovat jakýsi proud. Dítě již nereaguje při sledování na své okolí, když ho oslovíme, nevnímá čas, není u sledování rozptýlen jinými aktivitami, nepoužívá často spojení „to je nuda“. Když se dítě nechá strhnout dějem, zrychlí se mu tep, může se potit, má široce rozevřené zornice, otevřenou pusou, napětí může ulevovat pouze pohybem prstů (například je může strkat do nosu, či do úst), dítě se může kousat do rtů, mnout si ruce, může vykazovat křečovitě pohyby. Pokud se obrací k dospělým, či uniká k jiné činnosti, je to pouze projevem obrany stresu. Rogge však zmiňuje, že je absurdní, abychom děti za toto chování kárali, či jim tyto pořady zakazovali. (Rogge in Blažek, 1995)

Musím říct, že jsem překvapená tím, že by se neměly zakazovat pořady, když v nich dokážou vyvolávat takové pocity. Myslím si, že zřejmě je to spíše o tom, jak často dovolíme dětem tyto pořady sledovat. Ne zakazovat úplně pouze regulovat časovou míru tohoto sledování. Možná je to tím, že následně, až od 9 do 10 let dle Roggeho dítě komplexněji rozumí filmu, mohli bychom tedy předpokládat, že míra ovlivnění v mladším věku nebude tak vysoká z hlediska toho, že dítě úplně nerozumí, tomu, co v televizi sleduje. Rogge ovšem v dalších kapitolách rozpracovává doporučení pro rodiče v oblasti sledování televizních programů jejich dětmi, o tom více v dalších kapitolách. (Blažek, 1995)

V této souvislosti bychom mohli přemýšlet nad tím, co v dětech započíná tu prvotní touhu, aby vůbec u nich toto diváctví vzniklo? Na tuto otázku můžeme nalézt odpověď v knize Kláry Šed'ové, kterou shledávám jako velice významnou českou autorkou, která se zabývá dětským diváctvím, hlavně tedy v kontextu rodiny, o čemž budeme ještě hovořit. Šed'ová ve své knize zmiňuje, že zprvu atraktivita sledování televize pramení právě v tom, že je oblíbenou aktivitou rodičů, dospělých. A také potom, že není zde vyžadována znalost například písma, je zkrátka jednoduché pro děti televizi sledovat. (Šed'ová, 2007)

3 VLIV TELEVIZE NA DĚTI

V této kapitole se budu zabývat vlivem televize na děti i na dospělé od různých autorů. Budu zde v podkapitolách vytyčovat nejčastější rizika spojená se sledováním televize dětmi. Začnu vlivem televize souvisejícím s rodinou, v kontextu socializace, zde budu zmiňovat autorku Kláru Šedřovou a také Uwe Buermanna. Dále pak se budu zabývat možnou pasivitou způsobenou sledováním televize, kterou se zabývá také Uwe Buermann, ale také Jerry Mander. Dále také agresivitou a prožíváním agresivních a násilných scén z pohledu Bandury, Blažka, ale také vlivem na kriminalitu mládeže čímž se zabývala Eva Horňáková. A nakonec proto, abych nevyzněla, jako velký skeptik pokusím se nalézt důkazné doklady i o pozitivním působení televize na děti.

Než začnu psát o této problematice, ráda bych zmínila jednu z mála přímých citací, kterou v této práci využiji, chtěla bych ji reprodukovat tak, jak stojí napsána slovy Uwe Buermanna, kterého zde velmi často zmiňuji a totiž: *Leckterý člověk z generace nových rodičů, vychovatelů a učitelů, tak s oblibou poukazuje na to, že on sám přece s médii vyrůstal, aniž by se mu kdy dostalo speciální mediálně-pedagogické výuky, a přesto dokáže relativně dobře s jejich výzvami a riziky zacházet. Za prvé je třeba blíže se podívat na ono „relativně dobře“; i mnoho dospělých má totiž daleko k tomu, aby se dokázali vždy suverénně utkat se svody a nebezpečím mediálního světa. Za druhé musíme neustále zdůrazňovat, že právě za posledních třicet let došlo k enormním změnám, co se mediální nabídky týče.* (Buermann, 2009, s. 172)

Důvod této přímé citace jsem zde vložila hlavně z důvodu toho, že jsem se s názorem, který Uwe Buermann zmiňuje, setkala velmi často. Například: „Proč děláš bakalářskou práci o televizi, udělej raději o počítačích“ Možná to je právě důvod proč bych o televizi měla psát, televizi přijímáme, za tak normální a běžnou věc v našich životech, že už se zřejmě ani neobtěžujeme nad tím přemýšlet nad ní kriticky, ovšem to, čemu se budu věnovat dále a co je odborníky doloženo svědčí o tom, že zde problém je, zřejmě pouze jej nechceme vidět.

Na začátku bych ještě zmínila reklamu, která se podílí na ovlivnění dítěte, vzhledem k tomu, že já se budu spíše zabývat riziky, která nastávají při sledování televize celkově, nebudu reklamu samotnou rozebírat podrobněji, důležité však je neopomínat možné ovlivnění díky reklamě, které dokládá ve své knize Děti a reklama z roku 2010 Alena Vavříčková, ta

se zabývá historií reklamy, působením reklamy na děti, jak dítě vůbec reklamu vnímá apod. (Vavříčková, 2010)

3.1 Vliv sledování televize v kontextu rodiny

Uwe Buermann tvrdí že v začátcích sledování televize, jak už jsem zmínila výše, působila televize jako jakýsi středobod domácnosti, kolem které se rodina shromažďovala, poté o programech například společně diskutovala, ale v důsledku stále širší nabídky programů a tím, že v rodině má každý jiné požadavky na sledování programu, začala se otázka zvolení programu stávat velmi často důvodem pro hádku. A vzhledem k menší pořizovací hodnotě televize již dnes mohou členové rodiny sledovat téměř každý jinou televizi, i společné večery jsou více často minulostí a proto dle Buermanna dochází k stále větší individualizace a pro děti je mnohem těžší utvářet sociální život. (Buermann, 2009)

Klára Šedřová se ve své práci zaměřuje na dětské diváctví v kontextu socializace v rodině. Svůj výzkum zpracovávala hlavně na popud toho, že výzkumů z hlediska tohoto kontextu příliš není a spíše se o socializaci pomocí televize a rodiny zabývají autoři pouze okrajově. Ve své práci hovoří o tom, že televize a rodina patří k nejdůležitějším socializačním činitelům. A nejdůležitější provázaností v této věci je to, že televize se sleduje obvykle v prostředí rodiny a právě způsob jakým dítě televizi sleduje je podmíněn způsobu, jakým rodina televizi sleduje, jaký způsob je v rodině socializován. (Šedřová, 2006)

Šedřová ve své práci zdůrazňuje autora Lulla, který formuloval právě užívání televize v sociálním kontextu. Dle tohoto autora se televize jako sociální činitel v rodině využívá ve dvou dimenzích v strukturální a vztahové. Strukturální dimenze je taková, že se televize podílí na chodu domácnosti, například jako zvuková kulisa, jako zábava, kdykoliv ji vyžadujeme a jako prostředek, dle kterého si tvoříme časový harmonogram pro různé jiné činnosti. Z druhé dimenze, tedy vztahové vyplývá to, že televize funguje jako prostředek pro vytváření interakčních procesů, například pro navázání konverzace, nebo v opačném směru, jak se konverzaci můžeme vyhnout, může fungovat jako prostředek pro určení dominance v rodině, například při volbě programů. (Lull in Šedřová, 2006)

Šedřová zmiňuje to, že není možné na televizi nahlížet jako na vetřelce, který vpadá do rodiny bez pozvání, musíme ji vnímat jako rodinou užívaný předmět v závislosti na jejich cílech, návycích apod. (Šedřová, 2006)

V tomto se s názorem Kláry Šed'ové ztotožňuji, i když to možná v mých předešlých větách tak nevypadá, ale já jsem skutečně přesvědčena o tom, že televize jako sama o sobě za to nemůže, proto ji nemůže nazývat vetřelce, jde jen o to, jak moc si ji pustíme do našich životů.

Důležité je si uvědomit, což potvrzuje Šed'ová a více autorů před ní, je, že rodiče jsou nejdůležitějším aktérem v tom, jak se bude vyvíjet dětské diváctví. (Šed'ová, 2006)

3.2 Pasivita a její následky

Pasivita při sledování je dle Buermanna způsobena v důsledku toho, že televize nabízí rychle se pohybující světelné body, které v člověku způsobují domněle ucelený obraz, který ve skutečnosti ucelený není. Objevuje se teprve oku, celková aktivita zrakového děje však ustupuje. Pohyby očí při sledování jsou velmi zpomalené. Dle nejrůznějších výzkumů je také dokázáno, že při sledování televize se zpomalují mozkové proudy, tak se zpomaluje i metabolismus. Souhrnně tedy můžeme říct, že člověk a jeho celková vůle je utlumena bez jakékoliv závislosti na tom, jaké programy sleduje, či jaké emoce v něm vyvolávají. (Buermann, 2009)

Pasivitou zapříčiněnou sledováním televize se také zabývá auto Jerry Mander, který během doby, kdy pracoval na své knize, obdržel kolem 250-ti dopisů, které mu zasílali lidé ohledně svých zkušeností se sledováním televize, tyto dopisy si ukládal a dále se k nim přidávaly i ustní výklady lidí, kteří popisovali pocity při sledování televize, nakonec sesbíral 2000 záznamů, z těchto záznamů vytvořil nejčastěji používané výroky, které lidé používali při popisování pocitů ze sledování televize. Lidé právě hovořili o tom, že si při sledování televize připadají utlumení, unavuje je a mnoha dalších symptomů, jak je popisuje Mander. Co se týče právě pasivity docházející při sledování televize, popisuje Mander, také to, že u člověka nejen, že dochází k utlumení zrakové aktivity, jak popisuje Buermann, ale také k utlumování smyslu sluchového. Snažíme se při sledování odstanit veškerý zvuk v domácnosti abychom se mohli soustředit na zvuk vycházející z televize. I v případě, když se na televizi díváme ve společnosti druhých, je žádoucí, aby ostatní mluvili, co nejméně a my se mohli plně soustředit na zvuk televize. K dalšímu utlumování dle Mandera dochází, tak, že si člověk méně uvědomuje vlastní tělo, většinou se snaží sledovat televizi při maximálním pohodlí a při minimálním pohybu, většinu času tráveného při sledování je tělo zcela nehybné a toto podle Mandera platí i pro vnitřní orgány, snižuje se a vyrovnává tep srdce a docházím k utlumování procesu myšlení. (Mander, 1973)

Musím říci, že jsem musela velmi dlouze přemýšlet nad tím, jak se k názorům Jerryho Mandera postavit, ovšem nemůžu v sobě zasklít to, že z pohledu vzorku až 2000 zápisů, z kterých Mander čerpal, což se domnívám je vzorek docela vysoký a po přečtení knihy také zjistíme, že Mander se o toto téma skutečně velmi hluboce zabýval a neopomínal vědecké studie a radil se s odborníky, můžeme zamýšlet, že jeho názory nemusí být zcela mylné.

Musím uznat, že zprvu jsem na tuto knihu nahlížela spíše kriticky, že je laicky řečeno vyhrocená, musím uznat, že když se nad tím zamyslím, tyto názory nejsou zrovna nelogické.

Uwe Buermann tvrdí, že vzhledem k tomu, že člověk v sobě má zakořeněnu potřebu k aktivitě, potřebuje si pasivitu spojenou s diváctvím nějakým způsobem nahradit. Touhu po aktivitě můžeme sledovat na takovém příkladu, že člověk bezmyšlenkovitě přepíná kanály, přitom toto přepínání vnímá jako čin. (Buermann, 2009)

3.3 Agresivita

O agresivitě plynoucí ze sledování násilných a agresivních scén toho najdeme skutečně hodně. Začala bych experimentem Alberta Bandury, při tomto experimentu bylo jasně prokázáno, že děti opakují násilné scény, které viděly ve filmu. Tohoto experimentu se zúčastnily děti ve věku 3-6 let. A to 36 chlapců a 36 dívek. Děti byly rozděleny do tří skupin, 24 dětem byl puštěn film, kdy se dospělý chová k panence agresivně, dalším 24 dětem byl puštěn film, kdy se k ní agresivně dospělý nechová a zbývajícím 24 dětem, nebylo puštěno nic, byla to kontrolní skupina dětí. Hned po shlédnutí tohoto filmu, byly děti zavedeny do místnosti, kde byly různé hračky, společně s panenkou ze záznamu, ta ze začátku zůstala bez povšimnutí, po sléze se však děti, které shlédly film s agresivním chováním k panence, začaly o panenku zajímat, tyto děti měly tendence se k panence chovat agresivněji a poté i vůči ostatním dětem, kopaly do ní, byly jí palicí, sedaly si na ni a házely do vzduchu, poté byla zaznamenána i slovní agrese vůči panence. (Easterman a Soukup, 2005)

Tak tedy hned v první teorii můžeme zjistit, že skutečně agresivita sledovaná ve filmech může dítě negativně ovlivnit. Ovšem neomezovala bych se pouze na to, že sledování televize je veškerou příčinou agresivity. Dle Blažka, který popisuje názory spousty výzkumníku na to, jak agresivní pořady ovlivňují agresivitu dítěte, je důležité nenahlížet na situaci tak, že všechny děti jsou stejné, tento názor je již dávno překonán, také je velmi důležité brát v úvahu rodinné a sociální zázemí dítěte. (Blažek, 1995)

Dále pak zde máme zajímavý příspěvek ohledně vlivu masmédií na agresivitu dětí a mládeže od našich slovenských sousedů a konkrétně od paní doktorky Horňákové, která rozděluje prezentaci násilí v médiích do více rovin, tyto roviny jsou:

- Akt prezentovaného násilí je velmi zjednodušený, oběť nestíhá u diváka vyvolat soucit a následky jsou mimo zorné pole diváky, nejsou zaznamenány rány a bolest
- Velmi časté zobrazování reálného i fiktivního násilí, takže často ani dospělý neví, co je dokument, co je opravdová reportáž, či co je fiktivní zobrazení násilí
- Další důležitou rovinou zobrazovaného násilí v televizi je skutečnost, že jsou negativní hrdinové popularizováni, zesměšňuje se práce policistů a dobro nevíteží nad zlem
- Posledním důležitým faktem je, že prezentované násilí je těžko kontrolovatelné, to hlavně v komerčních médiích, ale také v kontrole sledovaných videonahrávek apod. (Horňáková, 2013)

Typickým rizikový divák dle Johnsona má tyto znaky:

- Dítě je mladší dvanácti let
- Televizi sleduje 4 a více hodin denně
- Mezi jeho oblíbené programy patří akční filmy, násilné a hororové
- Je vybavený silnou dispozicí pro agresivní chování
- A nežije v sociálně uspořádaném prostředí (Johnson in Horňáková, 2013)

Také bylo zjištěno, že sledování násilí zapříčiňuje poruchy spánku, labilitu (Horňáková, 2013)

Skutečnost, že nejvíce ohroženy jsou děti, které mají predispozice k násilnému chování, potvrzuje i Adam Suchý ve své knize Mediální zlo- mýty a realita. (Suchý, 2007)

Z toho, co jsem si prostudovala a co jsem vám zde reprodukovala, jasně vychází to, že skutečně sledování násilných scén děti negativně ovlivňuje a především děti, které mají predispozice k agresivnímu chování.

3.4 Pozitivní působení televize na děti

Michael Cohen v roce 2009 vytvořil výzkum, kterého se účastnila skupina předškolních dětí.

Tato skupina sledovala po dobu šesti týdnů, 15 minut denně pořad WordWorld, prokázalo se, že skupina dětí sledující tento pořad vykazovala zlepšení v nárůstu slovní zásoby, schopnosti čtení a rozpoznávání slov, oproti skupině kontrolní. (Cohen, 2009) Můžeme se tedy domnívat, že jisté pořady děti mohou pozitivně ovlivnit po stránce kognitivní.

Ovšem jak jste si všimli, negativní následky velmi silně převládají.

4 DOPORUČENÍ ODBORNÍKŮ PRO MOŽNOU REGULACI DĚTSKÉHO DIVÁCTVÍ

Zajímavé doporučení nalezneme v studii Kláry Šed'ové, ta tvrdí, že je důležité v rodinách zavést pojem rodinná mediální výchova. Tu Šed'ová definuje jako jakési záměrné působení rodiče na dítě s tím, že cílem je působení na vztah dítěte k televizi a jeho divácké návyky. (Šed'ová, 2007)

Rodinná mediální výchovy by měla zahrnovat dle Hoganové tyto prvky:

- Rodiče by měli vybírat kvalitní pořady
- Měli by regulovat čas strávený, sledováním televize
- Samotní rodiče by měli omezovat svůj čas u televize vybírat kvalitní programy
- Měli by vhodně umístit televizi
- Měli by společně sledovat televizi s dítětem a komunikovat o obsahu, který je v televizi puštěn (Hoganová in Šed'ová, 2007)

Další autoři, kteří napsali knihu 365 zábavných činností bez televize, hovoří na začátku této knihy plně her o tom, jak je možno jakýmsi způsobem zvítězit nad obrazovkou. Tvrdí, že samozřejmě neznámá, že rodiče někomu musí televizi darovat, či ji vyhodit, spíše je důležité, aby se dítě například zeptalo rodičů, než si televizi zapne, také je důležitý strávený čas, který dítě u obrazovky může trávit. A důsledně tato pravidla dodržovat, také hovoří o tom, že pokud je dítě zvyklé televizi sledovat je dobré postupně snižovat čas, který dítě u televize tráví, dokud nedospěje k optimálnímu času sledování. V knize dávají v nabídce množství her, které rodiče mohou využít pro inspiraci. (Bennett, 1998)

Další doporučení, nalezneme v knize Krotíme obrazovku, od Pavla Říčana a Drahomíry Pithartové. Ti doporučují, aby rodiče učili své děti vybírat, co je dobré sledovat a co ne. Například tím, že budeme sobě a do určitého věku i dětem programy vybírat. Další důležitou věcí, dle těchto autorů, je naučit děti vypnout pořad, pokud se jim nelíbí, nedívat se na něho zbytečně a mít k tomu komentář, co vás k tomu vede. (Říčan, Pithartová, 1995) Další důležitostí je diskutovat s dítětem o pořadech. Také doporučují, aby si rodiče odměřili maximální počet hodin, který stráví denně u televize. (Říčan, Pithartová, 1995)

Pro starší děti je možnost využití příručka od paní Smolíkové, která má příznačný název Ovladač je můj aneb Jak na média. (Smolíková, 2006)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 CHARAKTERISTIKA EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ

V podkapitolách níže, že budu zabývat cíli a otázkami empirického šetření, které jsem si zadala, dále se zaměřím na výzkumné otázky, které vyplývají z dílčích cílů. Dále pak se zaměřím na metodu, kterou jsem si zvolila pro realizaci empirického šetření. Empirické šetření je orientováno kvantitativně a má ve skrze deskriptivní charakter.

5.1 Cíle a otázky empirického šetření

Hlavní cíl empirického šetření

Hlavním cílem empirické části mé bakalářské práce je zjistit, v jaké míře a jaké televizní programy a pořady děti nejčastěji sledují a jakým způsobem a zdali vůbec se rodiče toto sledování snaží regulovat.

Dílčí cíle

Zvolila jsem si také několik dílčích cílů a to zjistit v jaké časové míře děti sledují televizní programy. Také se pokusit přijít na to, jaké televizní stanice a konkrétní pořady děti nejčastěji sledují. Zjistit také zda se rodiče domnívají, že sledování televize jejich dítě ovlivňuje. Zjistit v jaké míře rodiče usměrňují sledování programů svých dětí. Zjistit zda jsou si rodiče vědomi rizik, která jsou spojena se sledováním televize jejich dětmi.

Otázky empirického šetření

Otázky mého empirického šetření vycházejí z hlavního a dílčích výzkumných cílů a jsou v následném znění:

- Jak často děti sledují televizní programy?
- Jaké programy a pořady nejčastěji sledují?
- Pozorují rodiče možné ovlivnění svého dítěte díky televizi?
- V jaké míře rodiče regulují své děti při sledování televizních programů?
- Uvědomují si rodiče rizika spojená s dětským diváctvím?

5.2 Metoda empirického šetření

Metodu empirického šetření, jsem si zvolila dotazník viz. Příloha PI , který se skládá z uzavřených, což jsou konkrétně otázky číslo 1, 2, 3, 4, 6, 7, 10, 11, 13, 15, 16, dále pak

jedné polozavřené otázky a to otázky číslo 5 a nakonec pak otázek otevřených: 8, 9, 12, 14 a 17.

5.3 Realizace výzkumu

Základním souborem sběru dat jsou rodiče dětí předškolního věku a mým výběrovým souborem jsou rodiče předškolních dětí ve Zlínském kraji, kteří byli vybráni způsobem dostupného výběru. Do vybraných školek jsem přinesla dotazníky, které jsem předala učitelkám a ty je následně rozdávaly rodičům. Na šatně ve školkách jsem měla připravenou zalепенou krabici s otvorem pro vkládání vyplněných dotazníků, tak abych zachovala anonymitu respondentů. Dotazníky jsem rozdala celkem do 4 školek, kdy je každá školka složená ze dvou tříd. Do školek jsem rozdala 160 dotazníků, do každé třídy 20, kdy se mi vrátilo celkem 47 dotazníků, tedy návratnost tištěných dotazníků byla 29 %. Vzhledem k tomu, že jsem chtěla mít výzkumný vzorek složený z minimálně sta rodičů a návratnost dotazníků, byla mnohem menší, než jsem plánovala, rozhodla jsem se zvolit variantu elektronického dotazníku, který jsem vytvořila na stránce [survio.com](https://www.surveymonkey.com), kdy jsem odkaz zasílala rodičům předškolních dětí v místě mého bydliště a okolí, abych zachovala plánovaný výzkumný vzorek. Zde byla návratnost mnohem úspěšnější. Zaslala jsem 60 odkazů, hned v den odeslání odkazů, jsem dostala 30 vyplněných dotazníků, poté, už to šlo pomaleji a během dalších dvou týdnů se mi navrátilo dalších 23 dotazníků, předpokládám, že by se mi jich vrátilo více, ale vzhledem k tomu, že jsem již měla plánovaný počet 100 vyplněných dotazníků a z časových důvodů jsem musela sběr dat zastavit, abych mohla započnout jejich zpracovávání. Tedy návratnost dotazníků v elektronické podobě byla 88%.

6 ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT

V této kapitole se budu věnovat analýze získaných dat a to tak, že každou otázku z dotazníku rozeberu zvlášť a k ní přidanou vytvořenou tabulku, pro lepší přehlednost výsledků.

6.1 Demografické údaje

V této podkapitole se nachází demografické údaje výzkumného souboru, pro přehlednost jsou rozpracovány dle jednotlivých otázek v tabulkách.

Otázka číslo 1: Jaké je pohlaví vašeho dítěte?

Tabulka 1 Pohlaví

odpovědi	absolutní četnost	relativní četnost
chlapec	55	55%
dívka	45	45%
Σ	100	100%

Výzkumný vzorek je složený z rodičů chlapců a to v 55% a rodičů dívek v 45% procentech. Tedy pohlaví děti respondentů je téměř na polovinu.

Otázka číslo 2: Jakého věku je vaše dítě?

Tabulka 2 Věk

Odpověď	absolutní četnost	relativní četnost
2 roky	13	13%
3 roky	18	18%
4 roky	25	25%
5 let	22	22%
6 let	19	19%
7 let	3	3%
Σ	100	100%

Děti respondentů jsou ve věku od 2 do 7 let, z čehož největší počet je 25% dětí ve věku 4 let a nejméně tedy 3% jsou děti ve věku 7- mi let. Mého empirického šetření se tedy účastnili rodiče dětí předškolního věku.

6.2 Sledování televizních programů a jejich regulace

V této podkapitole se budu věnovat analýze získaných dat týkajících se sledováním televizních programů a regulací tohoto sledování rodiči. Údaje jsou rozpracovány dle jednotlivých otázek v tabulkách a v některých případech jsou přidány grafy.

Otázka číslo 3: Má vaše dítě možnost samostatně manipulovat s tv?

Tabulka 3 Manipulace s tv

odpověď	absolutní četnost	relativní četnost
ano	54	54%
ne	46	46%
Σ	100	100%

Větší polovina dětí, tedy 54% může samostatně s televizí manipulovat, tedy může si samostatně přepínat program, či televizi zapnout, ta menší 46% tuto možnost nemá, mezi výsledky není přílišný rozdíl. Domnívala jsem se, že zde budou rozdíly markantnější. Ovšem skutečnost, že v 54% si děti mohou televizi pustit, kdy chtějí, je zajímavým faktem v tom, že míra regulace ze strany rodičů v tomto případě není příliš vysoká, zde možná chyběla další otázka, zda tohoto děti skutečně využívají.

Otázka číslo 4: Má vaše dítě přístup k televizi po celý den, když ostatní členové domácnosti sledují televizi a dítě se pohybuje v místnosti, kde je televize zapnutá?

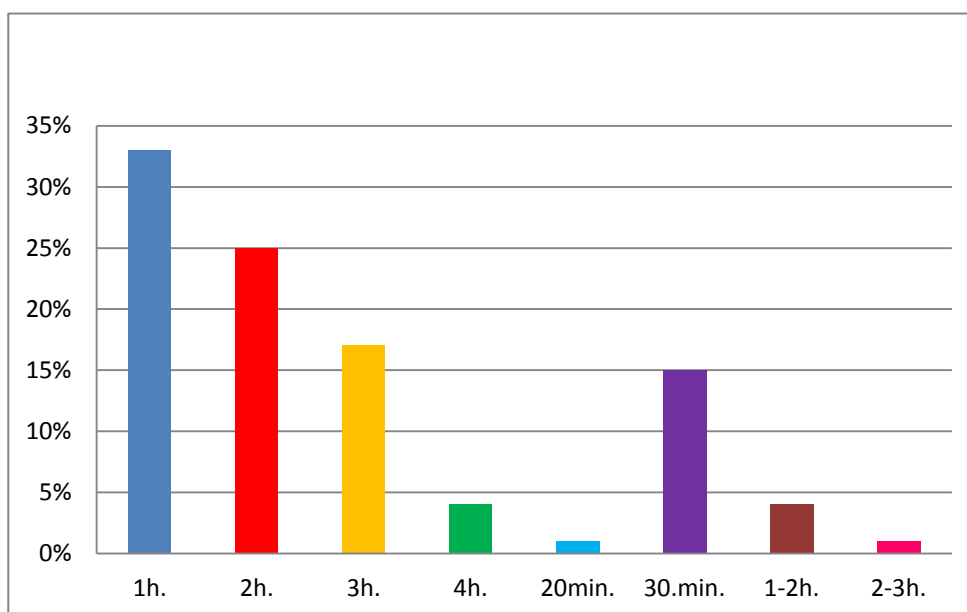
Tabulka 4 Periferní přihlížení

odpověď	absolutní četnost	relativní četnost
většinou ano	41	41%
vždy ano	10	10%
občas	37	37%
nikdy	12	12%
Σ	100	100%

V největším počtu a to 41% děti většinou sledují televize formou periferního přihlížení¹, v 37% občas, v 10% vždy a ve 12% nikdy. Díky této otázce zjišťujeme, že skutečný čas trávený dětmi u televize může být mnohem vyšší, než rodiče uvádějí níže. A předpokládáme-li, že televizi sledují ostatní členové rodiny, může zde být riziko, že dítě bude vnímat i pro něho nevhodné televizní pořady.

Otázka číslo 5: Kolik hodin denně sleduje Vaše dítě TV?

Graf 1 Čas trávený sledováním televize denně



Tuto otázku jsem zvolila jako polouzavřenou, aby se rodiče nemuseli omezovat pouze na mnou stanovený čas. Nejfrekventovanější odpověď byla 1 hodina stráveného času u televize a to ve 33% o moc méně to však nebylo ani v druhém případě a to, že děti nejčastěji tráví u televize 2 hodiny denně a to v 25%, v 17% dětí u televize stráví 3 hodiny denně. Dále pak v 15% dětí tráví půl hodiny času před televizí. Čtyři hodiny sledování televize tráví 4% dětí a stejně je tomu tak v případě sledování 1-2 hodin denně. Nakonec pak 1% dětí sleduje televizi 20 minut nebo 2-3 hodiny. Jak již jsem výše zmínila, čas trávený u televize bude vyšší, než nám tento graf ukazuje.

¹ Klára Šed'ová toto definuje, tak, že se dospělí dívají na televizi, případně televize funguje jako kulisa a dítě tomu je přítomno, například se věnuje jiné činnosti. (Šed'ová, 2006)

Klára Šedřová ve svém výzkumu zmiňuje, že většinou rodiče čas trávený u televize odhadují délkou sledovaných pořadů, které poté sečtou, neberou však v potaz již výše zmíněné periferní přihlížení. (Šedřová, 2006)

Otázka číslo 6: Pouštíte dítěti před spaním pohádky v televizi?

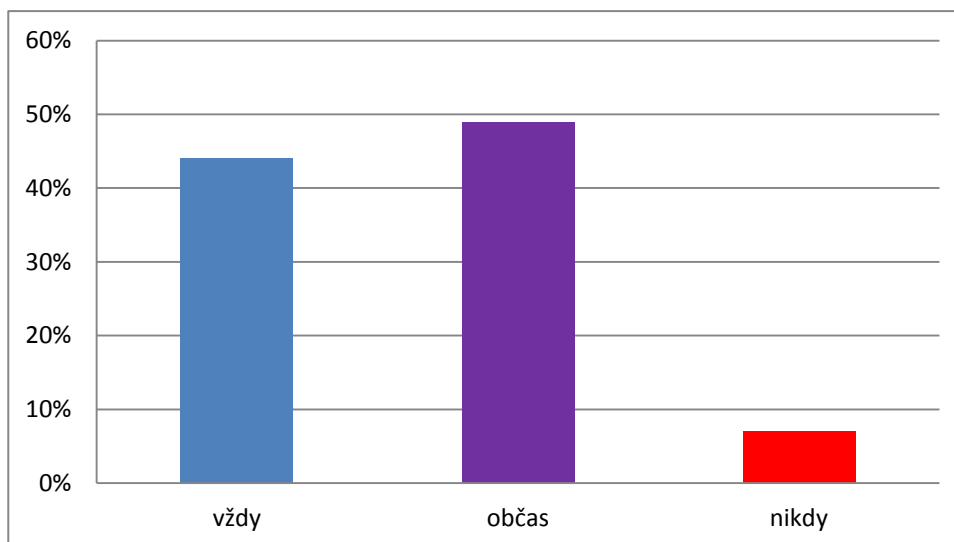
Tabulka 5 Sledování před spaním

Odpověď	absolutní četnost	relativní četnost
ano	25	25%
občas	44	44%
ne	31	31%
Σ	100	100%

Nejčastější byla druhá možnost odpovědi a to, že jsou před spaním dětem pouštěny pohádky občas a to ve 44%. V 31%, dětem rodiče nepouštějí pohádky v televizi a nakonec pak 25%, jsou dětem před spaním pohádky pouštěny vždy.

Otázka číslo 7: Snažíte se časově omezovat sledování televize vaším dítětem?

Graf 2 Časové regulování televize



V této otázce odpovědělo 49% rodičů, tedy skoro polovina, že občas se děti snaží časově omezovat v jejich sledování, ve 44% děti vždy časově omezují a nejméně a to v 7% děti nikdy časově neomezují.

Zde se tedy zaměřuji na regulaci sledování dle času, skutečně můžeme vidět, že k tomu v rodinách skutečně dochází, ovšem čekala jsem, že míra tohoto časového regulování bude tedy mnohem vyšší.

Otázka číslo 8: Jaké televizní stanice má vaše dítě zájem nejčastěji sledovat?

Tabulka 6 Sledované stanice

Kategorie nejčastějších odpovědí	absolutní četnost	relativní četnost
Programy určené dětem	62	53,5%
Ostatní programy	54	46,5%
Σ	116	100%

Tato otázka byla otevřená, abych rodiče neomezovala pouze na určité stanice. Rodiče uvedli dohromady 15 televizních stanic z toho 5 stanic, které jsem zařadila do kategorie dětské, kam patří například ČTD, Disney Channel, Minimax a zbylých 10, které jsem zařadila do kategorie ostatní programy, zde se nachází programy vesměs pro věk smíšený, tedy děti i dospělí, jsou to programy jako Prima, Nova, Prima Cool a další. Poté také v 11 případech rodiče uvedli, že děti sledují pořady z jiných médií a to 63, 3% z internetu, konkrétně z youtube.com a zbylých 37,7% z DVD přehrávače.

Otázka číslo 9: Jaké konkrétní pohádky, seriály, či jiné pořady má zájem nejčastěji sledovat?

Tabulka 7 Sledované pořady

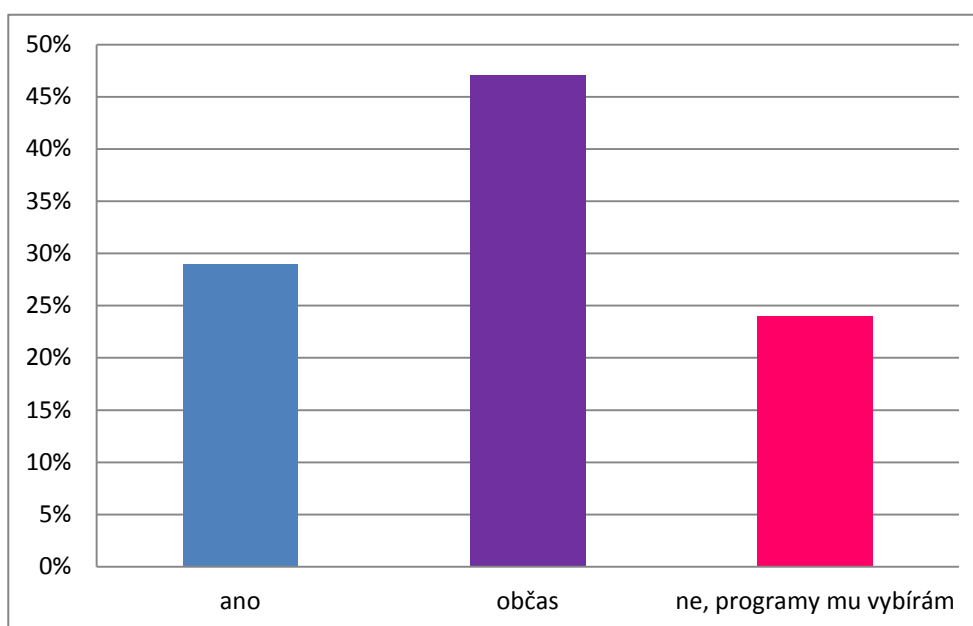
Kategorie nejčastějších odpovědí	absolutní četnost	relativní četnost
animované pohádkové seriály- české	29	32,2%
animované pohádkové seriály -cizí	42	46,7%
zfilmované pohádky	4	4,4%
seriály a filmy pro starší	8	8,9%
naučné pořady	7	7,8%
Σ	90	100%

V této otevřené otázce rodiče uvedli, že jejich děti sledují nejčastěji a to v 46,7% animované pohádkové seriály vytvořené v cizojazyčných zemích z této kategorie byli nejpočet-

nější Šmoulové. Další kategorie sčítá 32,2% a zde patří animované pohádkové seriály české, kdy nejčastější odpovědí byl Krteček. Seriály a filmy pro starší, kde rodiče uvedli například Transformers, Simpsonovi nebo Snídaně s novou sčítají 8,9% nejčastěji sledovaných programů dětí. Předposlední místo zastávají naučné pořady a to v 7,8%, zde byl uveden naučné pořady určené přímo pro děti, jako např. Nina a neurony nebo Byl jednou jeden život, ale našly se zde také pořady o zvířatech, o technice.

Otázka číslo 10: Pouštíte dítěti vždy to, co má zájem sledovat?

Graf 3 Regulace dle obsahu



Tato otázka byla uzavřená a nejpočetnější a to v 47% byla odpověď, že občas rodiče dítěti pouštějí, to co má zájem sledovat. Ve 29% rodiče vyhoví dětem v jejich výběru sledovaných programů a ve 24%, rodiče dětem programy vybírají. Tato otázka nám přímo ukazuje, že regulace dle obsahu není, až tak vysoká. Děti tedy většinou sledují to, co si žádají a rodiče se příliš nesnažím tento sledovaný obsah regulovat.

Otázka číslo 11: Diskutujete s dítětem o sledovaných pořadech?

Tabulka 8 Komunikace o sledovaných pořadech

Odpověď	absolutní četnost	relativní četnost
ano, záměrně	54	54%
jen, když se zeptá	41	41%
ne	5	5%
Σ	100	100%

V této uzavřené otázce, odpovědělo 54% dotazovaných, že záměrně komunikují se svými dětmi o sledovaných programech, v 41% o programech diskutují, jen pokud se jich dítě zeptá a pouze v 5% k diskuzi o sledovaných programech nedochází.

Diskuze o sledovaných pořadech je dle mého názoru velmi důležitá, můžeme však předpokládat, že pro rodiče může být časově náročná, zřejmě proto, zde nevidíme, až tak markantní procenta ve využití diskuze při sledování. Zde opět zjišťuji, že by bylo zajímavé se například doptat pomocí otevřené otázky, na co se například děti nejčastěji ptají, co je zajímavá apod.

Otázka číslo 12: Jakou činnost dítěti nabídnete, když nechcete, aby sledovalo televizi?

Tabulka 9 Nejčastější činnost: Hra

Kategorie nejčastějších odpovědí	absolutní četnost	relativní četnost
hra s něčím	41	33,6%
stolní hra	33	27%
hra na roli	3	2,5%
hra venku	12	9,9%
společná hra	11	9%
hra nespecifikovaná	22	18%
Σ	122	100%

Protože aktivit, které rodiče vybírali, bylo velké množství, rozdělila jsem je na tabulky dvě pro větší přehlednost, v této tabulce je jen hra, dohromady rodiče 122x zmínili, že dítěti nabídnou místo televize hru, nejvíc procent a to 36,6% rodičů nabídne hru s něčím, nejčastěji to byla hra se stavebnicí a legem.

Dále pak to byly ve 27% deskové hry, kdy nejčastěji to bylo, Člověče, nezlob se. Ve 18% rodiče napsali pouze, hra a dále nespecifikovali, jaká. V 9,9% rodiče vybírají záměrně hry venku. V 9% rodiče zmínili, že vybírají hry hlavně společné, jakékoliv, ale spolu. Nad výsledky této i tabulky níže můžeme skutečně polemizovat, zda skutečně rodiče využívají těchto aktivit vždy z důvodu toho, aby se děti na televizi nedívaly. Pravdou je, že pokud ano, míra regulace by byla docela vysoká a mohli bychom být s výsledky spokojeni. Bohužel z některých odpovědí, jsme se, až tak moc nedozvěděli, z toho důvodu, že rodiče právě odpověděli pouze hra, taková hra například může trvat i 10 minut a poté se dítě může na televizi jít dívat.

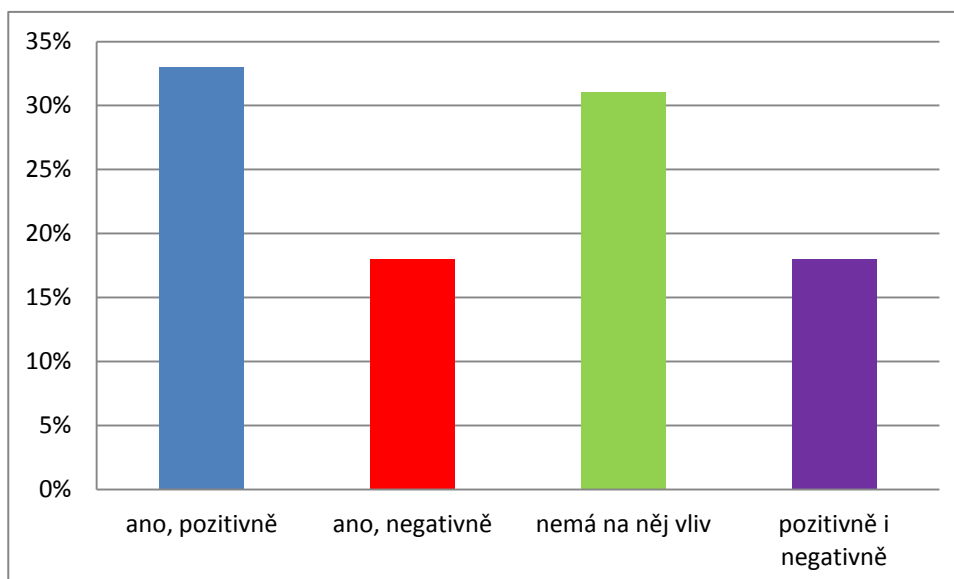
Tabulka 10 Jiné nejčastější činnosti

Kategorie nejčastějších odpovědí	absolutní četnost	relativní četnost
pobyt venku	38	25,4%
sport	8	5,3%
výtvarná činnost	57	38%
četba	27	18%
společná péče o zahradu a domácnost	18	12%
zabavení jiným médiem	2	1,3%
Σ	150	100%

Ostatních činností rodiče uvedli 150, největší počet a to 38% rodiče uvedli, že s dětmi nahrazují sledování televize nějakou výtvarnou činností, nejvíce kreslením, ale také vyráběním různých výrobků. Dále pak 25,4% jsou činnosti spojené s pobytem venku, nejčastěji to jsou procházky. Četbou nahrazuje 18% rodičů sledování televize, zde rodiče hlavně uváděli předčítání pohádek, ale také společné prohlížení knížek. V 18% rodiče tráví s dětmi čas společnou prací v domácnosti a péčí o zahradu, zde také v nejvyšším počtu zmiňovali společné vaření. Sportem nahrazující sledování televize uvedlo 8% rodičů, byla to ve většině případech jízda na kole. A nakonec pak 1,3% rodičů uvedlo, že využívají jiná média pro nahrazení televize, zde uvedli poslouchání pohádek v rádiu a hra na počítači.

Otázka číslo 13: Domníváte se, že sledování televize vaše dítě ovlivňuje?

Graf 4 Pozorované ovlivnění sledováním



V této uzavřené otázce rodiče vybírali ze tří možností, ovšem v 18ti případech, rodiče vybrali dvě možné odpovědi a to, že jejich dítě ovlivňuje v pozitivním i v negativním směru. Tedy 18% rodičů se domnívá, že sledování televize jejich dítě ovlivňuje pozitivně i negativně. V 33% rodiče označili možnost a) tedy, že sledování televize jejich dítě ovlivňuje pozitivně, v 31% se domnívají, že na jejich dítě sledování nemá žádný vliv a v 18% odpověděli, že sledování televize jejich dítě ovlivňuje negativně. K této otázce přímo směřuje následující otevřená položka. Předpokládala jsem, že zde budou procenta vyšší v tom negativním směru, ale domnívám se, že z důvodu právě mnou položené otevřené otázky, jak zmiňuji výše, rodiče nad odpovědí museli více přemýšlet.

Položka číslo 14: Pokud jste v předešlé otázce odpověděli, za a. nebo za b., uveďte prosím konkrétní příklad.

V této otevřené otázce rodiče uváděli, pozitivní, či negativní ovlivňování jejich dětí televizí. Pro přehlednost jsem utvořila dvě tabulky, v první se nacházejí odpovědi pozitivní a druhé negativní odpovědi.

Tabulka 11 Pozitivní ovlivnění

kategorie nejčastějších odpovědí	absolutní četnost	relativní četnost
vzdělávací charakter	20	54%
výchovný charakter	7	19%
zábava	3	8%
učení cizích jazyků	4	11%
jiné	3	8%
Σ	37	100%

Rodiče uvedli 37, dle nich pozitivních ovlivnění, jejich dětí díky sledování televize. Nejvíce rodičů a to 54% uvedlo, že mají sledované pořady na jejich děti pozitivní vliv vzdělávacího charakteru, nejčastější odpovědi byly, že dětem přináší nové zajímavé informace a vyvolává to v dětech podněty na nové otázky. Výchovný charakter má televize podle 19% rodičů, nejčastěji rodiče uváděli rozlišování dobra a zla v pohádkách. V 11% rodiče uvádějí, že se jejich děti díky cizojazyčným pořadům, učí právě těmito jazykům, nejčastější bylo učení anglického jazyka. V 8% je dle rodičů zábava, kterou děti pocítují při sledování programů a nakonec se stejnými procenty kategorie jiné, kde se nachází například námět na tvořivost v některých pořadech, ale také se někteří rodiče domnívají, že v jejich dětech televize podporuje fantazii.

Tabulka 12 Negativní ovlivnění

kategorie nejčastějších odpovědí	absolutní četnost	relativní četnost
vulgarismy	8	30,8%
agresivita	8	30,8%
nezájem o aktivní činnosti	6	23%
závislost	2	7,7%
neklidný spánek	2	7,7%
Σ	26	100%

Rodiče uvedli celkem 26 příkladů, jak jejich děti sledování televize negativně ovlivňuje. V nejvíce případech to bylo 30,8%, že jejich děti využívají vulgarismy, které v televizi slyší. Stejná procenta má agresivita, někteří rodiče zmiňují přímo příklad, že jejich děti napodobují boj, který vidí v televizi. Ve 23% děti nechtějí dělat jiné aktivity a chtějí se jen dívat na televizi. V 7,7% rodiče zaznamenávají závislost svého dítěte na televizi a ve stejných 7,7% rodiče pozorují neklidný spánek a časté probouzení po sledování některých pořadů v televizi.

V těchto tabulkách vidíme, že rodiče skutečně ovlivnění na svých dětech pozorují a umí jej bez problému vyjádřit. Domnívám se, že tato otevřená otázka byla jakýmsi „dobrý tahem“, při vybírání otázek do mého dotazníku, zde totiž skutečně zjišťujeme, jak rodiče nahlíží na sledování svých dětí.

Otázka číslo 15: Myslíte si, že je vaše dítě na sledování televize závislé?

Tabulka 13 Závislost na tv

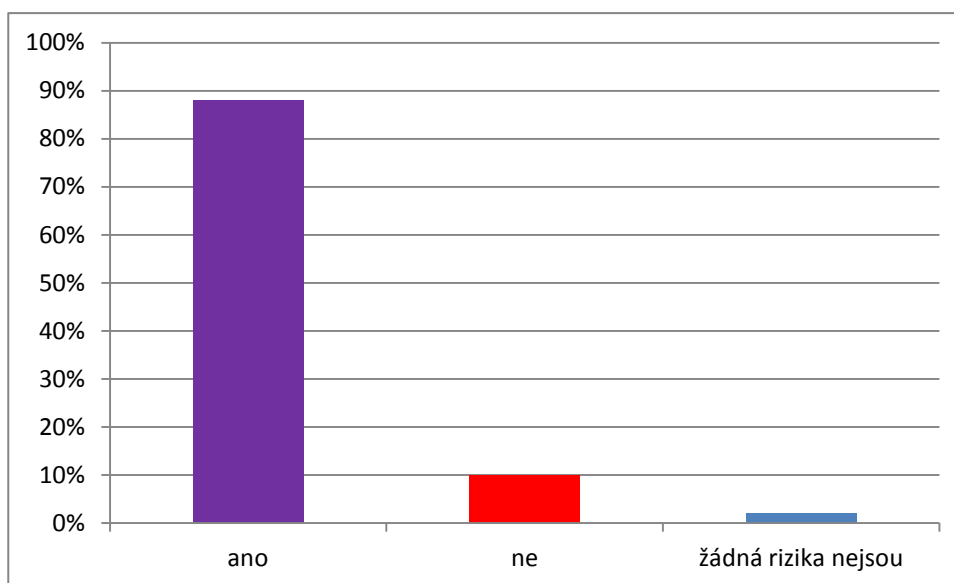
Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
ano	1	1%
částečně	27	27%
ne	72	72%
Σ	100	100%

Ve většině odpovědí (72%) rodiče vyplnili, že jejich dítě na sledování televize závislé není. V 27%, že částečně a pouhé 1% dotazovaných uvedlo, že jejich dítě závislé na sledování televize je. Tuto otázku jsem zvolila také z důvodu jakéhosi nahlížení rodičů na televizi, pravdou je, že zjišťuji, že lepší by byla k tomu možná znovu otevřená otázka, jestli nad tím rodiče vůbec přemýšlejí, zda pouze neodpověděli ne, ale skutečnost může být například jiná, nebo tedy můžeme být spokojeni s výsledky, že závislost dětí na tomto médiu skuteč-

ně není. Faktem je, že může být také problém, jak si rodiče závislost jako takovou představí, jak si ji vysvětlují. Tato otázka zřejmě mohla být více specifikovaná.

Otázka číslo 16: Jste si vědomi rizik, která mohou nastat při častém sledování televize dětmi?

Graf 5 Povědomí o rizicích



V této otázce většinou a to v 88% rodiče odpověděli, že si rizik spojených se sledováním televize vědomi jsou. V 10% jsi rizik vědomi nejsou a v 1% se domnívají, že žádná rizika nejsou. Následující a zároveň poslední položka je otevřená a přímo souvisí s touto otázkou. Zde vidíme, že skutečné povědomí o rizicích rodiče jednoznačně mají a jak uvidíme níže, rodiče dokáží rizika skutečně pojmenovat. Zajímavostí však je, že i když jsi jsou rizik v naprosté většině vědomi, míra regulace, jak vychází s grafů výše není až tak vysoká.

Otázka číslo 17: Pokud jste odpověděli ano, jaká rizika, to podle vás jsou?

Tabulka 14 Možná rizika, dle rodičů

kategorie nejčastějších odpovědí	absolutní četnost	relativní četnost
neochota k aktivitě	34	29,3%
agresivita	15	13%
závislost	19	16,4%
narušení sociálního vývoje	18	15,5%
obezita	11	9,5%
vady zraku	10	8,5%
nerozlišování fikce a reality	9	7,8%
Σ	116	100%

Tato otevřená otázka se vztahovala k otázce číslo 16, když rodiče odpověděli, že jsou si vědomi rizik, která mohou nastat při častém sledování televize dětmi. Rodiče uvedli 116 rizik, kterých jsou si vědomi. Nejvyšší procento a to 29,3%, je u kategorie neochota k aktivitě, zde rodiče uváděli nejvíce pasivitu k aktivním činnostem a také lenivost. V 16,4% rodiče vidí jako riziko právě možnou závislost dětí na televizi. V 15,5% Rodiče uváděli jako riziko narušení sociálního vývoje dítěte, hlavně protože děti budou dávat přednost sledování televize na úkor kontaktu s vrstevníky. Dále pak 13% rodičů vidí riziko ve zvýšené agresivity díky sledování násilí v televizi. Možnou obezitu vidí jako riziko 9,5% rodičů. Rodiče také vidí velké riziko ve zhoršení zraku nebo možným vadám způsobeným častým sledováním, vady zraku rodiče uvedli v 8,5%. Nakonec pak 7,8% rodičů vidí riziko v nerozlišování fikce a reality, jako příklady rodiče uváděli například, že si děti budou myslet, že jsou nesmrtelné nebo, že se zvednou, když skočí z výšky, stejně jako v některých kreslených pořadech.

7 ZÁVĚRY EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ

V následujících podkapitolách se budu věnovat závěrům mého výzkumného šetření a to pomocí odpovědí na mé hlavní výzkumné otázky, které jsem si zadala na počátku mého empirického šetření.

7.1 Výzkumná otázka 1

Jak často děti sledují televizní programy?

V počtu sledovaných hodin se výsledky příliš nelišily, rodiče odpovídali na to, kolik hodin denně, děti televizi sledují, z čehož nejfrekventovanější odpověď byla jedna hodina denně, ovšem čas trávený dětmi u televize se hodně lišil, takže nejfrekventovanější odpověď sčítá pouhých 33%. Myslím, že pozitivním výsledkem je, že nejvyšší počet sledovaných hodin nabídnutý jako možnost v dotazníku a to 4 hodiny denně nebyl překonán vyšším číslem a sčítá 4% dětí. 17% dětí dotazovaných rodičů sleduje televizi 3 hodiny denně, což můžeme brát za lehce alarmující skutečnost. Co se týče otázky času tráveného u televize, musíme zmínit i výsledky otázky týkající se periferního sledování televize, kdy nám v 41% vyšlo, že děti mají většinou přístup formou periferního sledování televize a v 10% vždy. Můžeme tedy předpokládat, že polovina dotazovaných rodičů uvádí, že se jejich dítě téměř vždy nebo vždy pohybuje v místnosti, kde je televize zapnutá a sledují ji ostatní členové rodiny. Z této otázky také můžeme pochopit, jak je čas dítěte trávený u televize závislý na návycích celé rodiny.

7.2 Výzkumná otázka 2

Jaké programy a pořady děti nejčastěji sledují?

Nejoblíbenější programem sledovaným dětmi je ČTD, tento program je přímo určený pro děti, celkem 45% rodičů zmínilo, že jejich dítě tento program sleduje. Také jsme se dozvěděli, že rodiče preferují spíše programy určené právě dětem a to v 53,5%. Mezi programy sledované dětmi je nejoblíbenější ČTD, jak již jsem výše zmínila, tato stanice nabízí široké spektrum pořadů pro děti, nalezneme zde animované pohádkové seriály, ale také pořady zaměřené na pohyb jako například Taneční hrátky s H. Onderem nebo Hýbanky, Jogínci, tyto pořady rodiče v mém dotazníkovém šetření zmínili ve dvou případech.

Nalezneme zde i programy naučné, jako Nina a neurony, tento pořad byl rodiči zmíněn 2x nebo ABCDÉ s Michalem, Já budu Einsteinem. Také zde nalezneme pořad zpravodajství

pro děti nazvaný jako Zprávičky. Tuto stanici shledávám jako vhodnou pro děti, některé pořady mohou být dětem velmi přínosné v získávání nových informací.

Dalším programem sledovaným dětmi je stanice Mimimax, kde nalezneme animované pohádky pro děti a i seriály pro děti starší. Poté je to Disney Channel na této stanici nalezneme ve většině případů komediální hrané seriály pro děti. A nakonec je to stanice Jim Jam, kde nalezneme hlavně animované pohádky pro děti, ale také naučné pořady o zvířatech.

Ve 46,5% děti sledují ostatní programy, které jsou pro smíšený věk, jsou to programy jako televize Nova, Prima, Prima Cool, Prima Zoom, ČT1, Smíchov, Discovery, Barandov, ČT2. Ve většině těchto programů jsou bloky, které jsou přímo určeny pro děti. V Televize Nova vysílá pouze jednu pohádku při vysílání Snídaně s Novou nebo ranní blok o víkendech od 6:30 většinou do 8:15, kdy v tomto bloku jedou kreslené pohádky, ostatní pořady jsou dle mého názoru vesměs spíše pro dospělé, a nebo pro děti staršího školního věku. V televizi Prima je stav podobný jako u televize Nova, zde se však v týdnu nenechází ani jeden pořad pro děti a o víkendu ráno od 7:25-7:55, jede jedna pohádka, zbytek je stejně jako u televize Nova určen pro dospělé diváky. Na Prima Cool, nenalezneme ani v týdnu ani o víkendu pořady pro děti. Na Primě Zoom či Discovery jsou pořady naučné, o přírodě či historii, Discovery je možná více složitější, zde jsou pořady zaměřeny také na techniku, oba tyto programy jsou však pro děti dle mého názoru vhodné a mohou je informačně velmi obohatit. Na stanici Smíchov, nalezneme v týdnu pohádku ráno od 8:55 do 9:20 a poté večerní pohádkový blok od 18:15 do 20:00, v tomto bloku se nachází animované seriály komediálního typu. Stanice Čt1 nabízí každou sobotu hranou pohádku kolem 13:00 v týdnu jsou pořady spíše pro dospělé diváky. Na stanici Čt 2 ráno od 8:30 do 9:00 pouštějí Kouzelnou školku, kterou uvedlo v mém empirickém šetření 6 rodičů, jako oblíbený sledovaný pořad jejich dětí, dále pak nabízí tato stanice Večerníček, který bývá od 18:45 do 18:55 každý den, večerníček byl rodiči 9x zmíněn, jako nejoblíbenější pořad sledovaný jejich dětmi. Nakonec pak televize Barrandov, ta nabízí blok pro dětské diváky s názvem Animáček, který bývá každý den od 6:40 do 9:35 a nacházejí se zde pohádkové seriály jako například Šmoulové, tento seriál byl označen 7mi rodiči jako nejoblíbenější pořad jejich dětí.

Pořady, které děti nejčastěji sledují jsou ve většině případech, animované, mezi nejoblíbenější český animovaný pořad byl rodiči označen Krteček. Za nejoblíbenější animovaný pořad cizí Šmoulové.

7.3 Výzkumná otázka 3

Pozorují rodiče možné ovlivnění svého dítěte díky televizi?

Z výsledků mého empirického šetření vychází, že se rodiče v 69% domnívají, že jejich dítě sledování televize ovlivňuje, zbylých 31% se domnívají, že sledování na jejich děti nemá žádný vliv. Zjistila jsem, že ve 33% si rodiče myslí, že jejich děti jsou ovlivněny pozitivně. Toto pozitivní ovlivňování shledávají nejvíce v tom, že má na jejich dítě sledování vliv vzdělávací. Rodiče uváděli, že se děti dozví mnoho informací. Jeden z rodičů uvedl: „*Umi si dát souvislosti dohromady, že jí tolik nemusím některé věci vysvětlovat*“. V 19% rodiče vidí pozitivum ve výchovném charakteru pohádek, nejvíce rodiče uváděli, že v pohádkách je dobře vysvětlen rozdíl mezi dobrem a zlem. Také rodiče zmiňovali učení se cizím jazykům, hlavně tedy anglického, ale také německého. 18% rodičů se domnívají, že je jejich dítě ovlivněno negativně. To se dle nich projevuje hlavně ve vulgarismech, které děti používají, protože je zaslechnou v televizních pořadech. Také rodiče pozorují větší agresivitu dětí, jak jeden z rodičů zmínil „*občas napodobuje boj, který vidí v televizi*“. Rodiče vidí také velké negativum v tom, že děti raději sedí u televize, než aby provozovaly nějakou aktivní činnost, jeden z dotazujících respondentů uvedl: „*Hlavně se z něj občas stává pecka, trčíci před pohádkou a dožadující se „zabavení“, místo aby sám konal*“. Závislost je dalším negativem, které pozorují někteří rodiče u svých dětí. 27% rodičů odpovědělo, že se domnívají, že jejich děti jsou na televizi částečně závislé, 1% že ano, 72% rodičů se domnívají, že jejich děti závislé na televizi nejsou.

7.4 Výzkumná otázka 4

V jaké míře rodiče regulují své děti při sledování televizních programů?

Zda se rodiče snaží časově omezovat své děti při sledování televize, jsem se dozvěděla, že 93% alespoň někdy rodiče své děti časově usměrňují, pouhých 7% nikdy. Vždy se snaží rodiče časově omezovat sledování ve 44%, zbylých 49% rodičů je omezuje občas.

O tom zda rodiče rozhodují, na co se děti budou dívat, jsem zjistila, že ve 24% dětem program vybírají. Ve 29% děti rozhodují o tom, na co se budou dívat a rodiče jim tento program pouštějí a ve 47% dětem občas pouštějí, co si žádají. Také mě zajímalo, zda rodiče diskutují o sledovaných pořadech. S otázkou regulace sledování televizních programů jde ruku v ruce otázka činností nabízených rodiči dětem, aby televizi nesledovaly.

Zjistila jsem, že rodiče používají širokou škálu aktivit, kterou dětem nabízejí. 100% respondentů uvedlo dohromady 277 činností, které nabídnou dětem, aby nesledovaly televizi. V počtu 150 činností se nachází hra, nejčastěji ve 33% to byla hra s něčím, většinou stavebnice a lego, dále to byla také hra venku, hraní rolí například hra na doktora, hraní na školku, ve 27% to byly hry deskové, zde byly hlavně zmíněny Člověče, nezlob se. Ve zbylých 127 činnostech se nejvíce objevovala výtvarná činnost, ale také společná procházka tedy pobyt venku, sport nebo také společná práce na zahradě, či v domácnosti. Jeden z respondentů uvedl „*Nejlépe zabírá stavění lega-nejhůře vycházka, spíš vrískající dítě odvěču ven, než ho to u televize začne bavit*“. Z mého empirického šetření vychází, že rodiče využívají širokou škálu činností, které dítěti nabízejí, ab televizi nesledovalo, také se snaží časově regulovat jeho sledování a programy dětem vybírat.

7.5 Výzkumná otázka 5

Uvědomují si rodiče rizika spojená s dětským diváctvím?

V 88% si rodiče rizika uvědomují, v 10% si rizika neuvědomují a ve dvou případech se rodiče domnívají, že žádná rizika nejsou. Rodiče dohromady uvedli 116 rizik spojených s dětským diváctvím. Ve 3 případech rodiče uvedli, že si uvědomují, že rizika jsou, ale nemohou s jistotou říci, jaká tato rizika jsou. Rodiče vidí rizika v neochotě k aktivitě, že děti budou dávat přednost pasivní zábavě před aktivní, mohou být neochotné k pohybu. Dále pak riziko pro rodiče byla právě závislost na televizi. Zvýšenou agresivitu kvůli sledovaným programům rodiče zmiňují také. Riziko také vidí v problému sociálního vývoje, rodiče zmiňovali, že děti raději budou trávit čas u televize, než-li s vrstevníky a budou mít problém se začlenit do společnosti. Také rodiče vidí problém v rozlišování se světem fikce a reality, v dětských naivních představách. Také rodiče zmiňovali možné vady zraku spojené s častým sledováním televize.

Jeden s rodičů uvedl, že vidí problém v narušení komunikačních schopností, rodič uvedl: „*Podle mého názoru to má také dopad na rozvoj řeči. Setkávám se totiž s dětmi, které v 6-ti letech vůbec neumí mluvit, špatně vyslovují a je to tím, že rodiče s nimi málo komunikují a veškerou péči nahrazují právě prostřednictvím televize.*“

8 POROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ

V této kapitole se budu zabývat srovnáváním výsledků mého empirického šetření spolu s výsledky z dostupných výzkumů realizovaných odborníky. Ve skrze se budu opírat o výzkum Kláry Šed'ové.

Co se týče množství času stráveného dětmi u televize. Z výsledků Kláry Šed'ové vyplývá, že děti sledují televizi ve frekvenci kolem 10 minut, poté kolem 1 hodiny, poté kolem 2 hodin a další kategorie byla bez limitu, kdy je televize puštěná celý den a děti se pohybují po místnosti, kde je televize zapnutá. Klára Šed'ová také dodává, že tyto výsledky jsou spíše ideální průměrná hodnota, že děti sledují televizi mnohem více, což zjistila během delšího rozhovoru s matkami. Z mého výzkumného šetření vyplývá, že doba strávená u televize je vyšší, než ta která vyplývá z výzkumu Kláry Šed'ové, co se týče periferního přihlížení v tom nalézám shodu, z výsledků mého výzkumu vyplývá, že pouze ve 12% k němu nedochází nikdy. Tímto tedy dokládám i teorii Kláry Šed'ové o tom, že doba strávená dětmi u televize je mnohem větší, nežli průměrná hodnota, kterou rodiče uvádějí. (Šed'ová, 2006) Tato skutečnost je dle Kláry Šed'ové zapříčiněna tím, že rodiče většinou sečtou délku pořadů sledovaných jejich dítětem a neberou v potaz ono periferní přihlížení, či soustředěné přihlížení k pořadům, na které se dívají ostatní členové rodiny. (Šed'ová, 2006)

Dalším zajímavým srovnáním je zjištění, jaké pořady a programy děti nejčastěji sledují, v této otázce je jasně vidět, jak nabídka programů rapidně stoupá. V dřívějších dobách, kdy byla spíše televize zaměřena na dospělé, později se začala více zaměřovat na děti a mládež, rodiče si většinou stěžovali, na nevhodnost pořadů přibývaly další a další programy pro děti. (Buermann, 2009) Srovnám-li nejčastěji sledované pořady z výsledků Kláry Šed'ové a nejčastěji sledované pořady, které vycházejí z mých výsledků, vidíme velký rozdíl. Z výsledků Kláry Šed'ové vyplývá, že nejčastěji sledované pořady dětí jsou Večerníček, Kouzelná školka a Kostičky, tyto pořady také zařazuje do kategorie základních sledovaných pořadů. Večerníček s Kouzelnou školkou se v odpovědích mých respondentů nacházejí, ovšem z počtu odpovědí, které jsem sesbírala, zaujmají velmi malé číslo. Kostičky se v odpovědích neobjevily vůbec, dnes je již na obrazovkách nenalezneme. (Šed'ová, 2006) Základní pořady Kláry Šed'ové, které byly sledovány na stanici Čt1 se přesunuly na stanici Čt2 a vznikla stanice ČtD, která je vyhrazena pro děti a sem se přesunula Kouzelná školka a přibyla široká škála pořadů pro děti, proto se zřejmě tato stanice stala v mém empirickém šetření nejsledovanější.

Z výsledků Kláry Šed'ové také vychází, že se děti občas dívají na různé soutěže například Doremi, Neváhej a toč! Apod. (Šed'ová, 2006) Tyto pořady již v televizi nenalezneme, jejich místo zabraly spíše kriminální seriály. I přesto jsem ve svém empirickém šetření zjistila, že děti tyto programy v některých případech sledují. Souhrně bych mohla říci, že díky zvýšení nabídky dětských pořadů se změnila také oblíbenost pořadů, spíše z mého výzkumu vyplývá, že je dětem nabízená tak široká škála pořadů, že ani neexistuje pouze jeden oblíbený pořad, který by sledovaly. Zřejmě i proto se čas strávený u televize zvýšil.

Rodičovský diskurs, dle Šed'ové, *suma jazykově vyjádřených představ o televizi* (Šed'ová, 2006, s. 76) v této oblasti jsou výsledky Šed'ové jednoznačně takové, že rodiče hodnotí televizi, jako něco špatného, tedy negativně. (Šed'ová, 2006) V tomto se mé výsledky také podstatně liší. Rodiče se domnívají, že televize na jejich děti působí pozitivně, někteří jsou dokonce přesvědčení, že na ně nemá vliv a nejmenší procento rodičů zodpovědělo, že je právě vliv na jejich děti negativní. Z mých výsledků tedy na rozdíl z výsledků Kláry Šed'ové vypovídá, že rodičovský diskurs o televizi není jednoznačně negativní. V čem se naše výsledky shodují, tak to v odůvodnění negativního ovlivnění, skutečně rodiče vypověděli, že problémem je pasivní přístup k životu. Zajímavým faktem také je, že Šed'ová sleduje, že většinou argumentace na jejich přesvědčení, že televize je něco špatného je většinou vágní. (Šed'ová, 2006) Naopak mě se potvrdilo, že rodiče již dokáží vyjádřit přesně, v čem spočívá pozitivní i negativní ovlivnění z televize. Buď to může spočívat v tom, že se během doby míra ovlivnění z důvodu větší nabídky pořadů zvýšila tak, že je ovlivnění více viditelné nebo rodiče již mají větší povědomí o rizicích spojených s dětským diváctvím a proto je umí lépe vysledovat. O tom, zda rodiče toto povědomí mají, se mi v 88% potvrdilo.

Co se týče možné regulace, rodičů, z výsledků Kláry Šed'ové vychází, že existují tři přístupy rodičů k pouštění televizních pořadů, které patří pod kategorii regulace dle obsahu a to velmi restriktivní přístup, semirestriktivní přístup a permissivní přístup. (Šed'ová, 2006) Můj vzorek respondentů také vykazuje tyto typy přístupu. restriktivní přístup se objevil ve 24% respondentů, že vždy dítěti vybírají, co bude sledovat. V mém výzkumu se také potvrdil výsledek, že rodiče regulují sledování televize svým dítětem i časově. Pouze v 7% se mi tato skutečnost nepotvrdila. Konverzací rodiči s dětmi považuje Šed'ová jako nejdůležitější, jak také dokládají tato slova: *Konverzaci u televize lze považovat za nejdůležitější a neúčinnější způsob, jímž rodiče výchovně utvářejí vztah mezi dítětem a televizí.* (Šed'ová, 2006, s. 110) V tomto ohledu mé výsledky korespondují s výsledky Šed'ové a totiž, že obvykle rodiče sami konverzaci iniciují. (Šed'ová, 2006)

9 SHRUTÍ A DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Z mých výsledků a následného porovnání dat, kdy jsem srovnávala své výsledky s výsledky výzkumu Kláry Šed'ové, můžeme zjistit, že míra času tráveného dětmi před televizí se zvýšila a to i na úkor toho, že si rodiče jsou více vědomi rizik, která jsou s dětským diváctvím spojena. Tento jev může být spojen právě s tím, o čem hovořím v teoretické části a totiž, že již se televize do našich životů zakotvila tak hluboko, že ji nemusíme vnímat jako hrozbu. Rodiče si jsou sice díky větší informovanosti vědomi, toho, že může být škodlivá, sami na sobě však žádné účinky nepocítují a zřejmě usuzují, že tak tomu bude i u jejich dětí. Budu se sice opakovat, ale přesně o tom hovoří Uwe Buermann, jako o nejčastější ospravedlňování rodičů sledování televize jejich dětmi, a sice, že také s médii vyrůstali aniž by potřebovali speciální mediálně-pedagogickou výuku. (Buermann, 2009) Domnívám se, že je to skutečně tak, mediální nabídka se rapidně zvyšuje, jak můžeme vidět na srovnání výsledků nynějších tedy roku 2014 a srovnání výsledků z roku 2006, od té doby mediální nabídka skutečně vysoce vzrostla. Důležité je si uvědomit, že pokud my sami bereme televizi jako součást našich životů, neznamená, že bychom děti neměli vést k rozumnému používání televize. A proto vidím jako velmi důležitý rozvoj v oblasti rodinné mediální výchovy, o které se zmiňuji v poslední kapitole mé teoretické části. Zajímavosti, kterou jsem našla v jedné publikaci byl projekt s názvem vypínáme televizi, který se konal v 80 letech v Americe, šlo o to, že lidé, kteří se tohoto projektu zúčastnili, vypnuli na měsíc televizi. Myslím si, že by bylo velmi zajímavé, vyzkoušet tento projekt v Česku s tím, že by si účastníci projektu například zapisovali své poznatky, které by se pak kvalitativně posoudili. Myslím, že pomocí toho by si lidé více dokázali uvědomit, jak skutečně potřebná je televize pro jejich život a například, zda by čas, který normálně u televize tráví, využili užitečnějším způsobem. Kdyby se do tohoto projektu zapojili rodiče dětí, mohli by například zapisovat změny, které se dějí například v rámci celé rodiny.

ZÁVĚR

V této práci jsem se chtěla zaměřit na objasnění pojmu televize jako média a taky zjistit její vývoj a to se mi také podařilo, v literatuře jsem našla mnoho zajímavých faktů o tomto médiu. Také bylo důležité najít teoretické zázemí v kontextu dětského diváctví, objevila jsem také zajímavé poznatky odborníků o vývoji dětského diváctví. V této práci jsem se také chtěla zaměřit na rizika spojená se sledováním televize, protože si myslím, že je velice důležité, abychom si těchto rizik byli vědomi a nakonec mým úkolem bylo zapátrat po literatuře, která by mohla doporučit rodičům možnou regulaci, což hodnotím, také jako velmi zdařilé. V praktické části jsem provedla empirické šetření, kdy jsem dotazníkovou metodou zjišťovala, jak často děti sledují televizi, co nejčastěji sledují, jak rodiče regulují toto dětské diváctví, přišla jsem na docela zajímavé výsledky a opírala jsem se, hlavně o výzkum Kláry Šedřové, který má k mému tématu nejbližší. Shrnuli svou práci, musím říci, že skutečně, co se týče teorie, nalezneme spoustu autorů, kteří se médii zabývají, faktem je, že i tady televizi, ale většinou se zaměřují na média celkově, zajímavým faktem je, že o rizicích spojených se sledováním televize najdeme v literatuře mnoho a jak vyplývá z mého výzkumu, také rodiče již jsou docela informovaní o těchto rizicích. Musím říci, že než jsem začala tuto práci psát, mohla bych se charakterizovat jako člověk, který se na televizi rád dívá, byla jsem skutečně velmi intenzivním konzumentem televizních programů a poté, jak jsem pracovala na teoretické části, musím říci, že jsem byla překvapená a začala jsem si uvědomovat, jak televize ovlivňuje můj čas a zřejmě, že nějaká závislost, zde může být patrná, když jsem se zeptala rodičů, zda jsem jako dítě televizi sledovala, řekli, že velmi, sledovala jsem televizi hodně intenzivně a často a zdá se, že mi to zůstalo, proto musím jen potvrdit to, jak mě ovlivnilo sledování televize v dětství do dospělosti, ale také jak mě ovlivnila tato práce a teoretické zázemí, které v ní popisují. Jsem tedy ve fázi, kdy jsem sledování televize velmi omezila a zjišťuji, kolik mám času a můžu říci, že se trochu stydím zato, jak jsem to praktikovala předtím. Shledávám jako velmi důležité i díky tomu, aby se sledování televize dětmi regulovalo a doufám, že v tom rodiče nepoleví, díky tomu, že nastupují na scénu, čím dál více i jiná média a televize se opomene. Pravdou je, že to pro rodiče bude v tomto směru čím dál těžší a přeji si aby nepolevovali a snad jednou přijde čas, kdy i já budu stát před otázkou, regulovat či ne a vzpomenu si na tuto práci a rozhodnu se správně.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BENNETT, Ruth a Steve, 1998. *365 zábavných činností bez televize*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-257-2.
- [2] BLAŽEK, Bohuslav, 1995. *Tváří v tvář obrazovce*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-85850-11-7.
- [3] BUERMANN, Uwe, 2009. *Jak (pře)žít s médii: Příležitosti a hrozby informačního věku a nové úkoly pedagogiky*. Hranice: Fabula. ISBN 978-80-86600-58-1.
- [4] COHEN, Michael, 2009. Study: PBS Cartoon Show Boosts Early-Reading Skills (The Effects of WordWorld Viewing on Preschool Children's Acquisition of Pre-Literacy Skills and Emergent Literacy). *Education Week*, 28.
- [5] EASTERMAN, Max a SOUKUP, Václav, 2005. *Média a násilí*. Praha: Corona. ISBN 80-903363-5-3.
- [6] HORŇÁKOVÁ, Eva, 2013. Vplyv obrazovky na kriminalitu mládeže. *Vychovávateľ*. Bratislava: Edukatiopress, 176/08, 45-50. ISSN 0139-6919.
- [7] MANDER, Jerry, 2000. *Čtyři důvody pro zrušení televize*. Brno: Doplněk. ISBN 80-7239-063-5.
- [8] McQUAIL, Denis, 2002. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 2. Praha : Portál. ISBN 978-80-7367-574-5.
- [9] POSTMAN, Neil, 2010. *Ubavit se k smrti: Veřejná komunikace ve věku zábavy*. Praha: Mladá fronta. ISBN 978-80-204-2206-4.
- [10] RIDEOUT, Victoria, FOEHR, Ulla & Donald, ROBERTS. *Generation M2, Media in the Lives of 8- to 18- Year- Olds*. cit. 13. 4. 2014 Dostupné z: <http://www.kff.org/entmedia/mh012010pkg.cfm>
- [11] ŘÍČAN, Pavel a PITHARTOVÁ, Drahomíra, 1995. *Krotíme obrazovku: Jak vést děti k rozumnému užívání médií*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-084-7.
- [12] SMOLÍKOVÁ, Klára, 2006. *Ovladač je můj aneb Jak na média*. Praha: Albatros. ISBN 80-00-01865-9.
- [13] SUCHÝ, Adam, 2007. *Mediální zlo-mýty a realita*. Praha: Triton. ISBN 978-80-7254-926-9.

[14] ŠEĎOVÁ, Klára, 2007. *Děti a rodiče před televizí: Rodinná socializace dětského televizního diváctví*. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-149-2.

[15] ŠEĎOVÁ, Klára, 2006. *Rodinná socializace dětského televizního diváctví*. [online]. Brno [12.4.2014]. Disertační práce. Masarykova univerzita, filozofická fakulta, ústav pedagogických věd. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/23233/ff_d/Dizertace.pdf

[16] VAVŘIČKOVÁ, Alena. *Děti a reklama*. Liberec: Bor, 2010. ISBN 978-80-86807-44-7.

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Čas trávený sledováním televize denně.....	28
Graf 2 Časové regulování televize.....	29
Graf 3 Regulace dle obsahu	31
Graf 4 Pozorované ovlivnění sledováním.....	33
Graf 5 Povědomí o rizicích.....	36

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Pohlaví	26
Tabulka 2 Věk.....	26
Tabulka 3 Manipulace s tv	27
Tabulka 4 Periferní přihlížení	27
Tabulka 5 Sledování před spaním.....	29
Tabulka 6 Sledované stanice.....	30
Tabulka 7 Sledované pořady.....	30
Tabulka 8 Komunikace o sledovaných pořadech	31
Tabulka 9 Nejčastější činnost: Hra	32
Tabulka 10 Jiné nejčastější činnosti.....	33
Tabulka 11 Pozitivní ovlivnění	34
Tabulka 12 Negativní ovlivnění	35
Tabulka 13 Závislost na tv	35
Tabulka 14 Možná rizika, dle rodičů	36

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI- Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Regulace sledování televizních programů rodiči

Dobrý den,

jsem studentka 3. ročníku Učitelství pro mateřské školy na Univerzitě Tomáše Bati a dovoluji bych si Vás požádat o vyplnění dotazníku k mé bakalářské práci, která se týká sledování televizních programů dětmi a následné regulace tohoto dětského diváctví rodiči. Dotazník je plně anonymní.

1. Jakého pohlaví je vaše dítě?
a. dívka b. chlapec

2. Jaký je věk vašeho dítěte?
.....

3. Má vaše dítě možnost samostatně manipulovat s tv?
a. Ano b. Ne

4. Má vaše dítě přístup k televizi po celý den, když ostatní členové domácnosti sledují televizi a dítě se pohybuje v místnosti, kde je televize zapnutá?

a. Většinou ano b. vždy ano c. občas d. nikdy

5. Kolik hodin denně sleduje Vaše dítě TV?
1 2 3 4 jiné.....

6. Pouštíte dítěti před spaním pohádky v TV?
a. Ano b. Občas c. Ne

7. Snažíte se časově omezovat sledování TV vaším dítětem?
a. Vždy b. Občas c. Nikdy

8. Jaké televizní stanice má vaše dítě zájem nejčastěji sledovat?
.....

9. Jaké konkrétní pohádky, seriály, či jiné pořady má zájem nejčastěji sledovat?
.....

10. Pouštíte dítěti vždy to, co má zájem sledovat?
a. Ano b. Občas c. Ne, programy mu vybírám
11. Diskutujete s dítětem o sledovaných pořadech?
a. Ano, záměrně b. Jen, když se zeptá c. Ne
12. Jakou činnost dítěti nabídnete, když nechcete, aby sledovalo televizi?
.....
13. Domníváte se, že sledování televize vaše dítě ovlivňuje?
a. ano, pozitivně b. ano, negativně c. nemá na něj vliv
14. Pokud jste v předešlé otázce odpověděli, za a. nebo za b., uveďte prosím konkrétní příklad.
.....
15. Myslíte si, že je vaše dítě na sledování televize závislé?
a. Ano b. Částečně c. Ne
16. Jste si vědomi rizik, která mohou nastat při častém sledování televize dětmi?
a. Ano b. Ne c. Žádná rizika nejsou
17. Pokud jste odpověděli ano, jaká rizika to podle vás jsou?
.....

Děkuji za Váš čas.